

DET (O-)LIKVÄRDIGA FRITIDSHEMMET

Helena Ackesjö¹, Jens Gardesten² och Marina Wernholm¹

¹*Institutionen för pedagogik och lärande, Linnéuniversitetet*

²*Institutionen för didaktik och lärares praktik, Linnéuniversitetet*

Barn i socioekonomiskt utsatta områden kan ha utmaningar av flera olika slag. Förutom en dokumenterad barnfattigdom (Rädda Barnen, 2021) finns risker att utsättas för eller upptas i kriminella grupperingar, vilket har uppmärksammats under senare år (BRÅ, 2023). Skolors kompensatoriska arbete i dessa områden har därmed fått en vidgad betydelse i arbetet med att se och fånga upp barn och unga.

I en utredning som föreslår ett allmänt och avgiftsfritt fritidshem (SOU 2022:61) betonas att det kompensatoriska arbetet inte endast bör utgå ifrån brister i barnens hemmiljö utan även ifrån de livsvillkor som präglar barnens fritid i lokalsamhället. I utredningen diskuteras möjligheter att låta alla barn skrivas in på fritidshem, som en stärkande och förebyggande insats för alla de barn som idag inte har tillgång till fritidshemmets verksamhet och omsorg. Idag är fritidshemmet inte tillgängligt för de barn vars föräldrar är arbetslösa, föräldralediga eller sjukskrivna. På så sätt saknas likvärdiga villkor för barns möjligheter till meningsfull fritid utanför skoltid. Men likvärdigheten brister även med avseende på kvalitet, och forskning indikerar att fritidshemsverksamhetens innehåll och former kan variera påtagligt i olika delar av landet (Lager, 2020).

Inom forskningsprojektet ”Det (o-)likvärdiga fritidshemmet” intresserar vi oss för fritidshemmets potential i socioekonomiskt utsatta områden. Vi studerar framgångsfaktorer och utmaningar inom det kompensatoriska arbetet. Målet är att bidra med kunskap om fritidshemmets bidrag till en mer likvärdig utbildning för barn i dessa områden. Empiri i projektet utgörs av en nationell enkät och intervjuer där rektorer ger en bild av de villkor som kan finnas i arbetet med att ge barnen en meningsfull fritid. Utmaningarna i dessa områden är stora och rektorerna ser tendenser att väldigt unga elever hamnar i destruktiva sammanhang på eftermiddagar och kvällar. Fritidshemmet skulle därför kunna utgöra en viktig kompensatorisk arena för många av eleverna. För att nyttja fritidshemmets fulla potential krävs resurser och förutsättningar samt personal med rätt värderingar och förhållningssätt. I empirin beskriver rektorerna personalens utsträckta sociala uppdrag där det blir viktigt att samspela med eleverna i olika sammanhang, signalera trygghet och vara vuxna förebilder. Vidare beskrivs fritidshemmets potential i att knyta kontakter med föreningar i närområdet för att ytterligare bidra till meningsfulla sammanhang för barnen. Trots utmaningar illustrerar resultaten fritidshemmets möjligheter att bidra till social rättvisa genom olika former av omfördelning och kompensering baserat på identifiering av lokala risker och brister i barnens livsvillkor.

Nyckelord: Fritidshem, Socioekonomisk utsatthet, Kompensatoriskt uppdrag

REFERENSER

Brottsförebyggande rådet, BRÅ (2023). *Barn och unga i kriminella nätverk*.
https://bra.se/download/18.5b53d7018b6ae31d242030/1705409912071/2023_13-Barn-och-unga-i-kriminella-natverk.pdf

Lager, K. (2020). Possibilities and Impossibilities for Everyday Life - Institutional Spaces in School-Age EduCare. *International Journal of Research in Extended Education*, 8(1), 25-33.

Rädda Barnen (2020). *Millenniebarnen – en studie om ekonomisk utsatthet bland barn under hela uppväxten*

https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/millenniebarnen_raddabarnen_201105.pdf

SOU 2022:61. *Allmänt fritidshem och fler elevers tillgång till utveckling, lärande och en meningsfull fritid*. Utbildningsdepartementet.